

דברי סיכום לפרק "המצניע"

אחד העניינים היסודיים שנתבררו בפרק זה היה ההבחנה הכפולה שבמלאכת ההוצאה. מצד אחד הערך האובייקטיבי של המעשה מכהינת שיעור חשוב, ומהי דרך הוצאה מקובלת, ומצד שני – מחשבתו של העושה שבגללה יש מקום להחמיר או להקל עליו. להחמיר כאשר הוא מחשיב שיעורים קטנים יותר, להקל – כאשר עושה המלאכה אינו חפץ עדיין כגמר המלאכה אף שלגבי אחרים היא כגמורה. השיבותן היתה של קביעות חכמים אובייקטיביות קיימת בעיקר לגבי אופן ההוצאה; לאמור, שרק בהוצאת דבר בדרכים המקובלות לטלטל בהן חפץ מתחייב המוציא, ואילו כל הוצאה שלא כדרכה, אף שהיא אסורה, אין בה חיוב מן התורה. גם בטלטול דבר אנב כלי, צד המחשבה האישי הוא כה חשוב כאן שהמטלטל דבר בכלי מתחייב רק משום אותו חלק שהוא חפץ בטלטולו.

בעיה אחרת שנדונה כאן, אם כי לא הגיעה למיצוי גמור בפרק זה, היא כאשר מלאכה נעשית בשותפות. כאן נקבע הכלל כי עקרונות אין לחייב מן התורה על מלאכה הנעשית על ידי שני אנשים, כל עוד לא היה אחד מהם העושה העיקרי של מלאכה זו. כי אין חיוב בכגון זה לחצאים או בשותפות אלא אם כן היתה זו דרך עשייתו המקובלת.

דרך אנב נדונו בפרק גם קצת מדיני מלאכות שיש בהם שייכות ידועה לבעיה המרכזית שבדיני המצניע, והיא: מה הוא הקרוי מעשה כדרכו לגבי גזיות צפרניים, או לגבי תלישה, ומהו מעשה שלא כדרכו. ואף כאן הכריעו שיש הגדרות קבועות שאם אין דרך בני אדם לעשות כן או שאין אנו מחשיבים אובייקטיבית את המעשה – אין לחייב את העושה מלאכה בזאת.